This Question Paper contains 22 printed pages.

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. : 113161

046(GHE)

(March, 2022)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) **આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ છે.**

2) **પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.**

3) **પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.**

4) **નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.**

વિભાગ - A

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્ન 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા ચાર વિકલ્પ (A, B, C, D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે.** **[20]**

1) અન્ય વ્યક્તિઓ પાસેથી કામ લેવાની કળાને શું કહે છે ?

(A) આયોજન

(B) સંચાલન

(C) દોરવણી

(D) સંકલન

2) વૈજ્ઞાનિક સંચાલન વિચારધારાના પ્રણેતા કોણ છે ?

(A) લ્યુથર ગ્યુલિક

(B) ફેડરીક ટેલર

(C) હેનરી ફેયોલ

(D) પીટર એફ. ડ્રકર

3) આયોજન પ્રક્રિયાનો અંતિમ તબક્કો જણાવો.

(A) યોજનાનું મૂલ્યાંકન

(B) ચોક્કસ યોજના સ્વીકારવી

(C) યોજનાની ચકાસણી કરવી

(D) વિકલ્પોની વિચારણા

4) તળ સપાટીએ હુકમ મેળવનાર વ્યક્તિને શું કહેવાય છે ?

(A) તાબેદાર

(B) ઉપરી

(C) પ્રોજેક્ટ મેનેજર

(D) અધિકારી

5) માનવ સંસાધન સંચાલનનું મુખ્ય કાર્ય કયું છે ?

(A) વેચાણ - વૃદ્ધિ

(B) ગુણવત્તા અંકુશ

(C) કર્મચારી આયોજન

(D) ઉત્પાદન

6) ભરતી પછીનું બીજું કાર્ય કયું છે ?

(A) બઢતી આપવી

(B) પસંદગી કરવી

(C) તાલીમ આપવી

(D) બદલી કરવી

7) પ્રોત્સાહન આપીને અપેક્ષિત ધ્યેય પ્રાપ્ત કરવાની પ્રક્રિયાને શું કહેવાય ?

(A) અભિપ્રેરણ

(B) નિરીક્ષણ

(C) તાલીમ

(D) માર્ગદર્શન

8) તળ સપાટી સંચાલનથી અહેવાલ સ્વરૂપે ઉચ્ચ સપાટી સંચાલન સુધી માહિતી મોકલવાની પ્રક્રિયા એટલે શું ?

(A) માહિતી સંચાર

(B) માહિતી પ્રેષણ

(C) સંદેશા વ્યવહાર

(D) ટપાલ સેવા

9) અંકુશ એ કેવી પ્રક્રિયા નથી ?

(A) સતત

(B) આંતરિક

(C) જડ

(D) ગતિશીલ

10) સંચાલનનું કયું કાર્ય અંકુશના જન્મદાતા તરીકે ઓળખાય છે ?

(A) વ્યવસ્થાતંત્ર

(B) કર્મચારી વ્યવસ્થા

(C) દોરવણી

(D) આયોજન

11) અંકુશ પ્રક્રિયાનો પ્રથમ તબક્કો કયો છે ?

(A) કામગીરીનું માપન

(B) થયેલ કામગીરીની સ્થાપિત ધોરણો સાથે સરખામણી

(C) સુધારાલક્ષી પગલા

(D) ધોરણોની સ્થાપના

12) મૂડી માળખાના કેટલા પ્રકારો છે ?

(A) બે

(B) ત્રણ

(C) ચાર

(D) પાંચ

13) વિદેશી રોકાણ સંસ્થાએ તેની નોંધણી કોની સમક્ષ કરાવવી પડે છે ?

(A) કંપની રજીસ્ટ્રાર

(B) અદાલત

(C) શેર બજાર

(D) સૅબી

14) ટ્રેઝરી બિલ ભારત સરકાર વતી કોણ બહાર પાડે છે ?

(A) સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા

(B) રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા

(C) સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા

(D) નાણાંકિય સંસ્થાઓ

15) બજારીય વિભાવનામાં કોણ કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે ?

(A) પેદાશ

(B) ઉત્પાદન

(C) ગ્રાહક

(D) નફો

16) બ્રાન્ડિંગનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કયો છે ?

(A) પેદાશ વધુ ટકાઉ બનાવવાનો

(B) પેદાશ કાયદા મુજબ બનાવવાનો

(C) પેદાશની જાહેરાત કરવાનો

(D) હરીફોની પેદાશથી પોતાની પેદાશ અલગ બનાવવાનો

17) ગ્રાહક સુરક્ષાનો કાયદો કયા વર્ષમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો ?

(A) 1956

(B) 1932

(C) 1986

(D) 2015

18) વાલીપણાનો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો છે ?

(A) જવાહરલાલ નહેરુ

(B) સુભાષચંદ્ર બોઝ

(C) ઇન્દિરા ગાંધી

(D) ગાંધીજી

19) કયા પ્રકારના આયોગમાં સભ્યોની નિમણુંક કેન્દ્ર સરકાર કરે છે ?

(A) જિલ્લા સ્તર

(B) રાજ્ય સ્તર

(C) રાષ્ટ્રીય સ્તર

(D) આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર

20) દર વર્ષે આંતરરાષ્ટ્રિય ગ્રાહક સુરક્ષા દિવસ ક્યારે ઉજવાય છે ?

(A) 15 માર્ચ

(B) 15 જુલાઇ

(C) 15 ઓગસ્ટ

(D) 15 ડિસેમ્બર

વિભાગ - B

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. દરેકનો 1 ગુણ છે.** **[10]**

21) I.I.M. નું વિસ્તૃત રૂપ લખો.

22) અંદાજપત્રના પ્રકારો જણાવો.

23) અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્ર એટલે શું ?

24) ભરતી માટેના કારણો જણાવો.

25) નફાભાગ એટલે શું ?

26) કાર્યશીલ મૂડી જેમાં રોકાયેલ છે તે મિલકતો ઉપર ઘસારો શા માટે ગણાતો નથી ?

27) મુંબઈ શેર બજારની સ્થાપના ક્યારે થઈ ?

28) ભારતની પ્રથમ ડિપોઝીટરી કઈ છે ?

29) પ્રસિદ્ધિનો અર્થ આપો.

30) માથાદીઠ આવકમાં ક્યારે વધારો થઈ શકે ?

વિભાગ - C

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 31 થી 47 સુધીના કુલ 17 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 13 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેકના 2 ગુણ છે.** **[26]**

31) સંચાલનની ઉચ્ચ સપાટીએ કોનો સમાવેશ થાય છે ?

32) હુકમની એકવાક્યતાનો સિદ્ધાંત સમજાવો.

33) આયોજન ખર્ચાળ છે. શા માટે ?

34) વિકેન્દ્રીકરણ ક્યારે શક્ય બને છે ?

35) વિકાસ એટલે શું ?

36) બૌદ્ધિક કસોટી અને અભિરૂચિ કસોટી દ્વારા શું જાણી શકાય ?

37) દોરવણીના તત્ત્વોની યાદી આપો.

38) અંકુશ એ ગતિશીલ પ્રક્રિયા છે - કેવી રીતે ?

39) ઉત્પાદક ચક્ર એટલે શું ?

40) ડિમટિરિયલાઈઝેશન એટલે શું ?

41) લેબલિંગના ઉપયોગો જણાવો.

42) માલનો સંગ્રહ શા માટે કરવામાં આવે છે ?

43) માર્કેટિંગ મિશ્ર એટલે શું ? તેમાં શેનો સમાવેશ થાય છે ?

44) ગ્રાહક શોષણ વિશે સમજૂતી આપો.

45) જાહેર હિતની અરજી વિશે ટૂંકમાં જણાવો.

46) ધંધાકીય પર્યાવરણનાં સામાજિક પરિબળો વિશે જણાવો.

47) ઉદારીકરણનો અર્થ સમજાવો.

વિભાગ - D

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 59 સુધીના કુલ 12 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 8 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો. દરેકના 3 ગુણ છે.** **[24]**

48) સંચાલનનું મહત્ત્વ જણાવો.

49) સંકલનનું મહત્ત્વ જણાવો.

50) આધુનિક વિચારધારાઓ વિશે ટૂંકનોંધ લખો.

51) કાર્યકારી અને આકસ્મિક યોજના સમજાવો.

52) કાર્યાનુસાર વ્યવસ્થાતંત્ર રચના સહિત સમજાવો.

53) સત્તા સોંપણીનાં મૂળ તત્ત્વો વિશે સમજાવો.

54) તફાવત લખો : તાલીમ અને વિકાસ

55) 'આયોજન અને અંકુશ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.' - સમજાવો.

56) કાર્યશીલ મૂડીને અસર કરતા છ પરિબળો સમજાવો.

57) શેર બજારના કોઈપણ છ કાર્યો સમજાવો.

58) સારા વેચાણકર્તાની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

59) ખાનગીકરણની હકારાત્મક અસરો જણાવો.

વિભાગ - E

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 60 થી 65 સુધીના કુલ 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 4 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો. દરેકના 5 ગુણ છે.** [20

60) સંચાલનની વિવિધ સપાટીઓ વચ્ચેના તફાવતના કોઈપણ પાંચ મુદ્દા લખો.

61) આયોજનની વ્યાખ્યા આપી તેની પ્રક્રિયા સમજાવો.

62) ભરતી એટલે શું ? તેના આંતરિક પ્રાપ્તિસ્થાનો સમજાવો.

63) માસ્લોની જરૂરિયાતોનો અગ્રતાક્રમ આકૃતિ સહિત સમજાવો.

64) માહિતી સંચારના અવરોધો સમજાવો.

65) ગ્રાહક સુરક્ષાના કાયદા મુજબ ગ્રાહકોના અધિકારો સમજાવો.

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

046(H)

(March, 2022)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

सूचनाएँ :

1) इस प्रश्न पत्र में कुल पाँच विभाग हैं।

2) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।

3) प्रश्नों के साथ दी गई सूचनाओं के अनुसार ही उत्तर दीजिए।

4) नया विभाग नए पन्ने से आरंभ कीजिए।

विभाग -A

■ **नीचे दिए गए प्रश्न 1 से 20 तक हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक हैं :** **[20]**

1) अन्य व्यक्तियों से कार्य लेने की कला को क्या कहते हैं?

(A) आयोजन (B) संचालन

(C) मार्गदर्शन (D) संकलन

2) वैज्ञानिक संचालन विचारधारा के प्रणेता कौन हैं?

(A) ल्युथर गुलिक (B) फ्रेडरिक टेलर

(C) हेनरी फेयोल (D) पीटर एफ. ड्रकर

3) आयोजन प्रक्रिया का अंतिम क्रम बताइए।

(A) योजना का मूल्यांकन (B) निश्चित योजना स्वीकार करना

(C) योजना की जाँच करना (D) विकल्पों पर विचार करना

4) निम्न स्तर पर आदेश प्राप्त करने वाले व्यक्ति को क्या कहते हैं?

(A) अधीनस्थ (B) उच्च

(C) प्रोजेक्ट मैनेजर (D) अधिकारी

5) मानव संसाधन संचालन का मुख्य कार्य क्या है?

(A) विक्रय वृद्धि (B) गुणवत्ता नियंत्रण

(C) कर्मचारी आयोजन (D) उत्पादन

6) भर्ती के पश्चात् दूसरा कार्य कौन-सा है?

(A) पदोन्नति देना (B) चयन करना

(C) प्रशिक्षण देना (D) स्थानान्तरण करना

7) प्रोत्साहन देकर अपेक्षित लक्ष्य को प्राप्त करवाने की प्रक्रिया को क्या कहते हैं?

(A) अभिप्रेरणा (B) निरीक्षण

(C) प्रशिक्षण (D) मार्गदर्शन

8) निम्न स्तर संचालन से रिपोर्ट के स्वरूप में उच्च स्तर संचालन तक सूचना भेजने की प्रक्रिया अर्थात् क्या है?

(A) सूचना संचार (B) सूचना प्रेषण

(C) संदेशा व्यवहार (D) डाक सेवा

9) नियंत्रण कैसी प्रक्रिया नहीं है?

(A) सतत (B) आन्तरिक

(C) जड़ (D) गतिशील

10) संचालन का कौन-सा कार्य नियंत्रण के जन्मदाता के रूप में जाना जाता है?

(A) व्यवस्थातंत्र (B) कर्मचारी व्यवस्था

(C) मार्गदर्शन (D) आयोजन

11) नियंत्रण की प्रक्रिया का प्रथम सोपान कौन-सा है?

(A) कार्य का मापन

(B) किए गए कार्य की मापदण्डों के साथ तुलना

(C) सुधारात्मक उपाय

(D) मापदण्डों की स्थापना

12) पूँजी ढाँचे के कितने प्रकार होते हैं?

(A) दो (B) तीन

(C) चार (D) पाँच

13) विदेशी विनियोग संस्था को उसका पंजीकरण किसके पास करवाना पड़ता है?

(A) कंपनी रजिस्ट्रार (B) न्यायालय

(C) शेयर बाजार (D) सेबी

14) ट्रेजरी बिल भारत सरकार की तरफ से कौन निकालता है?

(A) स्टेट बैंक ऑफ इंडिया (B) रिजर्व बैंक ऑफ इंडिया

(C) सेन्ट्रल बैंक ऑफ इंडिया (D) वित्तीय संस्थाएँ

15) बाजारी धारणा में कौन केन्द्र स्थान में होता है?

(A) उत्पाद (B) उत्पादन

(C) ग्राहक (D) लाभ

16) ब्रान्डिग का मुख्य उद्देश्य क्या है?

(A) उत्पाद अधिक टिकाऊ बनाना

(B) उत्पाद कानून के अनुसार बनाना

(C) उत्पाद का विज्ञापन करना

(D) प्रतिस्पर्धी के उत्पाद से अपने उत्पाद को अलग बताना

17) ग्राहक सुरक्षा का कानून किस वर्ष में पारित किया गया था?

(A) 1956 (B) 1932

(C) 1986 (D) 2015

18) ट्रस्टीशिप का सिद्धांत किसने दिया था?

(A) जवाहरलाल नेहरू (B) सुभाषचंद्र बोस

(C) इन्दिरा गाँधी (D) गाँधी जी

19) किस प्रकार के आयोग में सदस्यों की नियुक्ति केन्द्र सरकार करती है?

(A) जिला स्तर (B) राज्य स्तर

(C) राष्ट्रीय स्तर (D) अन्तर्राष्ट्रीय स्तर

20) अन्तर्राष्ट्रीय स्तर पर प्रतिवर्ष ग्राहक अधिकार दिवस कब मनाया जाता है?

(A) 15 मार्च (B) 15 जुलाई

(C) 15 अगस्त (D) 15 दिसम्बर

विभाग -B

■ **निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 21 से 30 तक के प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[10]**

21) I.I.M . का विस्तृत रूप लिखिए।

22) अंदाज पत्र के प्रकार बताइए।

23) अनौपचारिक व्यवस्थातंत्र अर्थात् क्या ?

24) भर्ती के कारण बताइए।

25) लाभ भाग अर्थात् क्या?

26) जिसमें कार्यशील पूँजी का निवेश हो, उन संपत्तियों में घिसाई की गणना क्यों नहीं होती?

27) मुंबई अंश बाजार की स्थापना कब हुई?

28) भारत की प्रथम डिपॉजिटरी कौन-सी है?

29) प्रचार का अर्थ बताइए।

30) प्रतिव्यक्ति आय में कब वृद्धि हो सकती है?

विभाग -C

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 31 से 47 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 13 प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :** **[26]**

31) संचालन के उच्च स्तर में किसका समावेश होता है?

32) आदेश की एकरूपता का सिद्धांत बताइए।

33) आयोजन खर्चीला है, किसलिए?

34) विकेन्द्रीकरण कब संभव होता है?

35) विकास अर्थात् क्या?

36) बौद्धिक परीक्षा और अभिरुचि परीक्षा द्वारा क्या जाना जा सकता है?

37) मार्गदर्शन के तत्त्वों की सूची दीजिए।

38) नियंत्रण गतिशील प्रक्रिया है। कैसे?

39) उत्पादन चक्र अर्थात् क्या?

40) डिमटेरियलाइजेशन अर्थात् क्या?

41) लेबलिंग के उपयोग बताइए।

42) माल का संग्रह किसलिए किया जाता है?

43) मार्केटिंग मिश्र अर्थात् क्या? उसमें किसका समावेश होता है?

44) ग्राहक के शोषण के विषय में समझाइए।

45) जनहित याचिका के विषय में संक्षेप में समझाइए।

46) व्यावसायिक पर्यावरण के सामाजिक तत्त्व के विषय में बताइए।

47) उदारीकरण का अर्थ समझाइए।

विभाग -D

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 48 से 59 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 8 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :** **[24]**

48) संचालन का महत्त्व बताइए।

49) संकलन का महत्त्व बताइए।

50) आधुनिक विचारधाराओं पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

51) कार्यकारी और आकस्मिक योजना समझाइए।

52) कार्यानुसार व्यवस्थातंत्र रचना सहित समझाइए।

53) अधिकार सौंपने के मूलतत्त्वों के विषय में समझाइए।

54) अन्तर स्पष्ट कीजिए: प्रशिक्षण और विकास

55) 'आयोजन और नियंत्रण एक ही सिक्के के दो पहलू हैं।' समझाइए।

56) कार्यशील पूँजी को प्रभावित करने वाले तत्त्वों की जानकारी दीजिए। (कोई छः)

57) अंश बाजार के कोई भी छः कार्य समझाइए।

58) अच्छे विक्रयकर्ता के लक्षण बताइए।

59) निजीकरण के सकारात्मक प्रभाव बताइए।

विभाग - E

नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 60 से 65 तक के प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं : **[20]**

60) संचालन के विविध स्तरों के बीच कोई पाँच अंतर लिखिए।

61) आयोजन की व्याख्या देकर इसकी प्रक्रिया समझाइए।

62) भर्ती अर्थात् क्या? उसके आन्तरिक प्राप्ति-स्थान समझाइए।

63) मास्लो की आवश्यकताओं का अग्रताक्रम आकृति सहित समझाइए।

64) सूचना संचार के अवरोध समझाइए।

65) ग्राहकों के अधिकार समझाइए।

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

046(E)

(March, 2022)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

Instructions :

1) **This question paper contains Five sections.**
2) **Figures to the right side indicate full marks for the questions.**
3) **Answers should be written according to the instructions only.**
4) **Start new section on a new page.**

SECTION - A

■ **Questions from 1 to 20 are multiple choice type questions. Each question contains four options (A, B, C, D). Select the correct one and rewrite. Each question carries 1 mark :** **[20]**

1) Art of getting work done from others is known as _______

(A) Planning (B) Management

(C) Directing (D) Co-ordinating

2) Who is the promoter of thought of Scientific Management?

(A) Luther Gulick (B) Frederick Taylor

(C) Henry Fayol (D) Peter F. Drucker

3) State the last step of planning process.

(A) Evaluation of plan

(B) Selection of best plan

(C) Verification of planning

(D) Determination of alternative

4) A person who is at bottom level and receives orders is called?

(A) Subordinate (B) Superior

(C) Project Manager (D) Officer

5) The main function of human resource management is _____

(A) Increase in sales (B) Quality control

(C) Man power planning (D) Production

6) _________ is the second step after recruitment.

(A) To give promotion (B) Selection

(C) Training (D) Transfer

7) In directing process, by giving _______ objectives are achieved.

(A) Motivation (B) Supervision

(C) Training (D) Guidance

8) The process of sending information in the form of report from bottom level to upper level is _________

(A) Communication (B) Reporting

(C) Correspondence (D) Postal services

9) Controlling is not a ________ process.

(A) Continuous (B) Internal

(C) Rigid (D) Dynamic

10) Which function of management is known as the father of controlling?

(A) Organization (B) Staffing

(C) Directing (D) Planning

11) ______ is the first stage of the controlling process.

(A) Measuring performance

(B) Comparing actual performance against set standards

(C) Corrective action

(D) Setting standards

12) How many types of capital structure are there?

(A) Two (B) Three

(C) Four (D) Five

13) With whom has the foreign investment institution get registered?

(A) Company registrar (B) Court

(C) Stock exchange (D) SEBI

14) Who issues treasury bills on behalf of Indian Government?

(A) State Bank of India

(B) Reserve Bank of India

(C) Central Bank of India

(D) Financial Institutions

15) In marketing management, _______ is at the centre.

(A) Product (B) Production

(C) Customer (D) Profit

16) What is the main objective of branding?

(A) Making the product more durable

(B) Manufacturing the product according to law

(C) Advertising the product

(D) Differentiating Company's product from the competitors

17) When was the consumer protection act passed?

(A) 1956 (B) 1932

(C) 1986 (D) 2015

18) Who has introduced the principles of Trusteeship?

(A) Jawaharlal Nehru (B) Subhash Chandra Bose

(C) Indira Gandhi (D) Gandhiji

19) Members of which commission are appointed by the central government?

(A) District Level (B) State Level

(C) National Level (D) International Level

20) When is World Consumer Rights Day celebrated every year?

(A) 15th March (B) 15th July

(C) 15th August (D) 15th December

SECTION - B

■ **Question nos. from 21 to 30 are very short answer type. Answer each of them in about 1 to 10 words. Each question carries 1 mark:** **[10]**

21) Give the full form of IIM.

22) State the types of budget.

23) What is Informal Organisation?

24) State the reasons for recruitment.

25) What do you mean by profit-sharing?

26) Why depreciation is not charged on the assets in which working capital is invested?

27) When was Bombay Stock Exchange established?

28) Which is the first depository of India?

29) Give the meaning of 'publicity'.

30) When can there be an increase in per capital income?

SECTION - C

■ **Answer Any Thirteen of the following questions from 31 to 47. Each question carries 2 marks:** **[26]**

31) Who are included in the top level management?

32) Explain the principle of unity of command.

33) "Planning is an expensive process". Why?

34) When is Decentralisation possible?

35) What is development?

36) What can be known through IQ and aptitude tests?

37) Give a list of elements of direction.

38) 'Controlling is a dynamic process'. Explain.

39) What is production cycle?

40) What is dematerialisation?

41) List out any four advantages of labeling.

42) What is the need of 'storage of goods'?

43) What is marketing-mix? What it includes?

44) Explain about consumers' exploitation.

45) Write in brief about Public Interest Litigation (PIL)

46) State the social factors affecting business environment.

47) Give the meaning of liberalization.

SECTION - D

■ **Answer Any Eight of the following questions from 48 to 59.**
Each question carries 3 marks: **[24]**

48) Discuss the importance of management.

49) Discuss the importance of Co-ordination.

50) Write a short note on modern thoughts.

51) Explain operational and contingency plans.

52) Explain functional organisation with its formation.

53) Explain about elements of delegation of authority.

54) State the difference between Training and Development.

55) 'Planning and controlling are two sides of the same coin'- Explain

56) State the factors affecting working capital.(Any Six)

57) Explain any six functions of stock exchange.

58) Mention the characteristics of a 'Good Salesman'.

59) Write a note on favourable (positive) effects of Privatization on the Indian Economy.

SECTION - E

■ **Answer Any Four of the following questions from 60 to 65. Each question carries 5 marks:** **[20]**

60) Give difference between level of management. (Any Five points)

61) Give the definition of planning and explain its process.

62) What is recruitment? Discuss in detail the internal sources of recruitment.

63) Explain the Maslow's hierarchy of needs with diagram.

64) Explain barriers to effective communication.

65) Explain the rights available to consumers as per the Consumer Protection Act.

◆◆◆